

ילמד ענוים דרכו - שנה א

המוסר היהודי והמוסר הנוצרי

הרב רן כלילי

קוזרי א, ד - הצגת הנוצרי

אשר לדינינו ונימוסינו, מצויי שמעון השליח הם, וחוקינו לקוחים מן התורה, בה אנו הוגים תמיד ובאמיתותה אין להטיל ספק, כי היא נתונה מאת ה-לוה. וכבר נאמר באונגליון¹ מפי המשיח: "אני לא לסתור מצווה ממצוותיה באתי, כי אם לחזק את כל מצוותיה ולאשרן".

מתי ימ"ש ה, לט; שם, מג-מד

מימי קדם ציווה בתורה "לא תיקום", ואני אומר: אם שונאך יתן לך מכה בלחי אחד - תן לו האחר... בתורה הקדומה נאמר: ואהבת את רעך ותשנא את אויבך, ואני אומר: ואהבת את שונאך.

קוזרי א, קיג

אין הנוצרים מתגאים כי אם במי שאמר: האיש אשר הכך בלחי ימינך הושט לו לחי שמאלך, ואשר אחז בטליתך תן לו גם חלוקך. ומאות בשנים באו עליו ועל בני עדתו וכן על כל ההולכים אחריו בזו וייסורים והרג, עד שעלו לגדולה נפלאה. ובאלה מתפארים כעת כל בני דתם... אכן רק בהם יתפארו בני דתם וישתבחו, לא באותם המלכים אשר גדל שמם ופרצה מלכותם ונפלאו מרכבותיהם.

קוזרי ג, כב; שם, לו; שם, כג:

אמר הכוזרי: באר נא לי כעת את טענותיך נגד הקראים, כי אני רואה אותם משתדלים בעבודת ה' יותר מן הרבניים... רואה אני כי השתדלותם בקיום המצוות מרובה?²

אמר החבר: הלא אמרתי לך מראש³ כי ההתחכמות, שיקול הדעת, והסברה בתורה - אינם מולכים אל רצון ה-לוה. כי אם אין הדבר כן הרי מאמיני השניות ומאמיני קדמות העולם ובעלי האמונה ברוחות הכוכבים והמתבודדים בהרים והשורפים בניהם באש כקורבן לאלהיהם - כולם משתדלים להגיע לקרבת ה-לוה! אולם כבר אמרתי כי אין להתקרב אל ה-לוה כי אם על ידי מצוות ה-לוה בעצמן, כי הוא ית' לבדו יודע שיעורן ומנותן וזמנן ומקומן וכל הקשור בחיובים האלה, אשר רק בהשלמת כולם ירצה האדם לפני ה-לוה וידבק בעניין ה-לוהיי...

¹ מתי ה, יז. אונגליון = בשורה טובה, ביווני. ובחטרונות הש"ס שבת קט"ז: "רבי מאיר קרי ליה און גליון, רבי יוחנן קרי ליה עון גליון". ובערוך: על כך נאמר בבבביתא: "הגיליון וספרי מינין אין מצילין אותן מפני הדליקה".

² חשוקי חמד יומא ב: "שאלה: שתי קהילות שאין רוח חכמים נוחה מהן, ואחת מהן מחמירה במצוות מעשיות, אך למרות זאת אין דעת חכמים נוחה הימנה, מי מהן גרועה יותר ובמי יש יותר להלחם? תשובה: הקהילה המחמירה יותר, גרועה ויותר מסוכנת, ויש להלחם בה יותר. וכעין זה מצינו במסכת יומא ב. שמתמאין היו את הכהן השורף את הפרה, ומטבילין אותו, כדי להוציא מלבן של צדוקים. וכתב מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א (בספר הערות): "כד הוינא טליא שמעתי מת"ח אחד, שהקשה למה רק בשריפת פרה, היו עושין להוציא מלבן של צדוקים, ושאר דברי צדוקים לא עשו להוציא מלבן, כגון הא דממחרת השבת, שסוברים הצדוקים דווקא ביום ראשון, ה"ב הו"ל להוציא מלבן ולקבוע חדשים שלא יצא לעולם בראשון שאחר השבת, ויש להם כוח לזה כשאר דברים שהיו מעברים החדש, ותליא ביד ב"ד? ותירץ אותו ת"ח דדווקא במקום שהצדוקים עשו דבר להחמיר יותר מהפרושים, עשו תקנה להוציא מלבן. כי בדבר חומרא שבאו להחמיר, חששו שהעם ינועו אחריהם, ולכן הוצרכו גדר ותקנה להוציא מליבן, משא"כ בסתם דברים שנחלקו, לא היו צריכים לשום תקנה להנצל מידיהם, עכ"ל. גם אנו נלמד מכאן לשאלתנו כשיש קהלה שמחמרת במצוות מעשיות, יש יותר להלחם בה כדי שלא יגררו אחריה, והיא גרועה יותר מקהלה קלת דעת, שאין רוח חכמים נוחה הימנה." וזו הסיבה שבימי הגאונים תיקנו מצווה וברכה להדלקת נרות שבת וקריאת פרק במה מדליקין, כי הקראים שאכלו קר וישבו בחושך נראו מחמירים יותר.

³ עיין מאמר א, צד-צט ועוד הרבה בספר.

לנבוכי הדור, פרק כה

המושכל - המוסר העצמי הטהור, והחוקים - חוקי התורה, בהעמקה שכלית הובן שהם שני נושאים. אבל כי יש צורך של מלחמה ביניהם - זה נולד רק מקוצר החוג.

"בעלי התור" שהשכילו אל המוסר הפנימי, וחשקו בהשלמת האדם במוסרו הטוב על פי טעם הצדק הטבעי החופשי, תחת אשר היה להם להכיר כי הלא החוקים נותנים עזר רב להתפתחות המוסר האנושי הטהור, אם כן ישנן כמה מעלות טובות שהחוקים נותנים אותן לנו. על כן אם גם נפנה לחוג אחר, שנקראהו לפי מושגינו יותר רחב, מאותו המושג הפשוט של השאיפה רק לקיום החוקים לבדם, היה ראוי תמיד לבקש את דרך השלום, איך שמכנסים שתי המעלות ביחד: היתרון של המוסר הטהור הטבעי, והיתרון של המוסר החוקי. ואם היו מבקשים היו מוצאים, שהמוסר של קיום החוקים, לא די שמעיק איננו את המוסר הטהור הטבעי, כי אם הוא מבססו ומרחיבו.

לא כן אמנם עשו "הנלהבים" של המוסר הטבעי. הם צעקו שהמוסר החוקי מצר הוא את צעדי המוסר הטבעי. על כן התחילו בקנאה לקצץ בנטיעות.

הקרובים אל המוסר החוקי, שומרי תורה ומצוות, ראו את המלחמה, הנובעת מההלהבה של המוסר הטבעי, החלו לעומת זה למצוא פגמים במוסר הטבעי החופשי, ומתוך כך נבעה פרץ גדול, עד שמחפשי המוסר הטבעי התחילו לקצץ בנטיעות היהדות בפועל, ויצאו בתור כחה נפרדה, שאחר כך נסתעפה מזה תולדה רבה הצוררת לאותה האומה עצמה שממנה שאבו מקורי השפעתם.

והנה עמדו על רגל אחת, רגל המוסר הטבעי, וכל הטוב הגדול שהמוסר החוקי נותן איבדו בידיים, כי חשבוהו לכלי אין חפץ. על כן לא עלה בידם מבוקשם. ולא די שלא מיעטו את ההתבצרות במוסר החוקים, כי אם עוד היה הכרח גמור לעמוד על נפש המוסר החוקי, שהוא הכוח המחיה הנצחי את המוסר הטבעי שלא ישפל מתגרת יד המלחמה המדומה שהמציאו בעלי המוסר הטבעי, שהמוסר הטבעי כאילו נלחם בהמוסר החוקי. על כן עוד היה הכרח להוסיף אומץ במוסר החוקי, והדיוק הנמרץ הוסיף כוחו לדקדק הרבה בפרטי פרטים, מה שלא היה כל כך צורך לולא ההתנשאות של מהרסי המוסר החוקי לשלוח יד בקודשי שמים, החוקים והמצוות המעשיות.

אמנם, סוף כל סוף יביאו גם אלה תועלת רבה. עומק הדיוק ישריש יפה בלב את הצד ה-לוהי, את ערך הגדולה שיש במעשים התוריים. וזה יכין את כוח החושב לחשוב ולחקור ביסודי המוסר שעליהם החוקים בנויים, במאור -לוהי נפלא, עד שתלך ההשקפה הלוך והתפשט, ומקרבת את הקצוות, מבארת את היסוד המוטעה של ההריסה, ומביאה להשכיל את הערך הגדול של מוסר החוקי דווקא בתור מקור חיים להמוסר הטבעי, של צדק עולמים.

שמונה קבצים ה, קעז

כל תכונה המתגלה בחיים, מוכרת היא בעצמותה, מהותה - בהיגמרה...

ראשית הצמח הישראלי במילואו, בתור אומה, יצא בעוז, בחומר דין ואדירות גבורה: "לא תחיה כל נשמה". ומה הוא השפע התדירי המחיה את רוח ישראל, מה הוא המכון האידיאלי? החסד והרחמים, טובת הכלל, טובת העולם, עליית החיים, הגדלת המציאות לכל פרטיה וענפיה, הרמת האדם למרומי השלום: "לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה" העלאת החי למרומי השקט והשלווה הקבועה: "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ".⁴

המינות יצאה בראשיתה בהכרזת החסד והאהבה, בשאלת "איך מעשרים את התבן ואיך מעשרים את המלח", איך משלמים טוב לרעים ואיך מברכים את המקלל. וסופה, חרב ודם ורצח, מלחמות דמים שאינן פוסקות, ומשטמה עמוקה בין עם לעם, בין שבט לשבט ובין איש לאיש. היינו דאמור רבנן בשיח סוד קודש:⁵ "סטרא אחרא שרי בחיבורא וסיים בפירודא, וסטרא דקדושה שרי בפירודא וסיים בחיבורא." המגמות המעשיות והרוחניות מתגלות הן לא בצעדים הראשונים, כי אם באופי הקבוע, שהוא הולך ומתגלה כל מה ששטף התולדה הולך ונמשך. "הנני נוטה אליה כנהר שלום". "שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך".

רבי חסדאי קרשקש, ביטול עקרי הנוצרים עמ' 83-84

הקצה האחרון מהסבל הוא העדר נקמה, כמו שציווה ית': "לא תיקום" ו"לא תשנא את אחיך בלבבך" אבל להכין עצמו אל כלימה ובוז - הוא עוון פלילי, שהוא נגד האהבה המסודרת, כי כל איש חייב לאהוב עצמו.

⁴ בבחינת דוד שהוביל לשלמה.

⁵ זוהר ח"ב צ"ה.

כל הזכויות שמורות ©

דף מקורות

ומחטיא את חברו ומכשילו בתת לו מקום לחטוא עימו וזה חטא גדול – להחטיא...

התורה ה-לוהית אינה מצווה לשנוא, זולתי (= חוץ) לאויבי ה', וכמו שהתפאר דוד: "הלא משנאיך ה' אשנא" – רשע הוא לאהוב אותם.

שמונה קבצים ג, רצג

רכות הלב היא מידה טובה כשהיא לעצמה, וכשהיא באה במידה ושיעור מוגבל – מעדנת היא את רוח האדם. אבל כמה רעה מסבבת מידה זו, כשעוברת את גבולה האמיתי. הלב הרך ביותר מהמידה, אין לו רצון קבוע, ואינו יכול לשלוט בדעתו, לעמוד בפרץ ולשפוט משפט אמת, מפני רכות דעתו.

מורה נבוכים א, נד

אדון החכמים ביקש... שיודיענו את תאריו. וענה לו יתעלה בכך שהבטיח להודיעו את תאריו כולם... בקשתו לידיעת תאריו, היא מה שאמר: "הודיעני נא את דרכיך ואדעך למען אמצא חן בעיניך"... הוא הצטמצם בהזכרת י"ג מידות אלה, אע"פ שהוא השיג את כל טובו, כלומר את כל מעשיו, מפני שאלה הם המעשים היוצאים מלפניו יתעלה באשר להבאת בני האדם לידי מציאות והנהגתם. זאת היתה המטרה האחרונה של שאלתו, שהרי השלמת הדברים: "למען אמצא חן בעיניך וראה כי עמך הגוי הזה" אשר אני צריך להנהיגם במעשים שאתדמה בהם במעשיך בהנהגתם ...

וראוי למנהיג המדינה אם הוא נביא, להידמות בתארים אלה, ושהמעשים יבואו מצידו מתוך חישוב ובהתאם למה שראויים לו, לא מתוך היגררות גרידא אחרי ההיפעלות⁶ (=תגובה המושפעת מגורם חיצוני). ולא ישלח רסן הכעס ולא ייתן להיפעלות מקום אצלו, שהרי כל היפעלות רעה. ואז הוא יהיה לפעמים רחום וחנון – כלפי אנשים מסוימים, לא מתוך רוך וחמלה גרידא אלא בהתאם למה שמתחייב. הוא יהיה לעיתים נוטר ונוקם ובעל חמה כלפי אנשים מסוימים בהתאם למה שראויים לו, ולא מתוך כעס גרידא, באופן שיצווה לשרוף אדם, מבלי שיהיה רוגז או כועס עליו או שונא אותו אלא ע"פ מה שיראה לו ראוי, ויתחשב בתועלת הגדולה שתצמח לאנשים רבים מביצוע מעשה זה. הלא תתבונן בתורה: כאשר ציווה להשמיד שבעה עממים ואמר: "לא תחיה כל נשמה", הוסיף מיד בעקבות זאת ואמר: "למען אשר לא ילמדו אתכם..."

קוזרי ב, מה-מו; שם, נ

צריכים היו להימצא בקרבכם יותר מאשר בקרב עמים אחרים עובדי אלוה מתוך פרישות ונזירות.

אמר החבר: צר לי לראותך שוכח את השורשים אשר הקדמתי לך וכבר הודית בהם. האם לא הסכמנו כי אין להתקרב אל ה-לוה כי אם על ידי מעשים אשר ציווה עליהם? החושב אתה כי הקירבה ל-לוה היא על ידי רגשות כניעה רוח נמוכה וכדומה לאלה?...?

התורה האלוהית לא העבידתנו בסיגופים, כי אם לימדתנו את המידה הנכונה בצוותה עלינו לתת לכל כוח מכוחות הנפש והגוף את החלק המגיע לו בצדק, בלי אשר נבכר את הכוח האחד על פני האחרים. כי העדפת הכוח האחד מביאה להזנחת כוח אחר...

רש"י, בראשית כו, לד "ויהי עשו בן ארבעים שנה ויקח אשה"

עשו היה נמשל לחזיר, שנאמר: "יכרסמנה חזיר מיער" – החזיר הזה כשהוא שוכב פושט טלפיו לומר: "ראו שאני טהור!" כך אלו גוזלים וחומסים ומראים עצמם כשרים. כל ארבעים שנה היה עשו צד נשים מתחת יד בעליהן ומענה אותם, כשהיה בן ארבעים אמר: "אבא בן ארבעים שנה נשא אשה – אף אני כן".

שמונה קבצים ז, מה

לא שעה ה' אל קין ואל מנחתו, מפני הרשעה שהיתה בו אחוזה (אי הקרבת בע"ח בטענה מוסרית ששוים לבב"א). אותו הרצח, שיצא אל הפועל אח"כ, היה גנוז וספון בכוח גם בעת הבאת הקרבן מפרי האדמה, וקורבן זה תועבה הוא, הוא הוא המגביר את כל כוח רע, והחטאת הרובץ על הפתח הוא מתגבר ומתאמץ ע"י ריח הקודש שהוא קולט אל קרבו ומהפכו לתכונתו. כה סובבת והולכת היא הקינות

⁶ כמו שהסביר שם לפני כן שגם המעשים ה-לוהיים נעשים לא מתוך תגובה נגררת אלא כי כך האמת ה-לוהית רואה לנכון לעשות. אנו קוראים לו רחום או נוקם ונוטר כי כך הוא פועל ולא בגלל שאלו מידות ח"ו שלו.

דף מקורות

הרשעה, החפצה שתיטב בעיני ה', שה' ישעה אליה ואל מנחתה, ובחובה יודעת היא היטב, כי מאס ה' בה ופניה נופלים וחרה לה מאד וכעסה אגור בתוכה, ובכל עת מצוא הנה יד הרוצח מתגלה, צביון החטאת, שאליה תשוקתו של הדם הקיני, מתראה בכל תועבתו.

קוזרי ג, א

זמננו אנו, ובמקומנו אנו, ובקרב העם הזה, וכשאינו חזון נפרץ - כשהחכמה הנקנית מועטת והחכמה המוטבעת נעדרת, כל המשקיע עצמו בפרישות של נזירות מכניס עצמו בייסורים ובחולי נפשי וגופני. איש אשר כזה יראו בפניו דכדוכי החולאיים, אך בני האדם יחשבו לדכדוכי ענווה וכניעה. וככה יהיה לשבוי המואס בחיים מתוך שהוא קץ במאסריו ובייסוריו לא מתוך שהוא מוצא הנאה בבדידות. וכיצד לא יהיה כדבר הזה? והרי אדם זה לא דבק באור ה-לוהי עד שימצא בו את חברתו כנביאים, וכן לא הגיע לחכמות שאדם מוצא סיפוק בשגותו בהן והן מנעימות לו כל ימי חייו כפילוסופים... וכך הוא נשאר יומם ולילה במצב שנפשו תובעת ממנו סיפוק צרכיה הטבעיים: ראייה, שמיעה, דיבור, פעולה, אכילה ושתייה, וחיי משפחה, בקשת רווחה בפרנסתו, ותקנת ענייני ביתו, עזרה לדל, וכיבוד התורה מהונו בכל מקום שיש צורך בזה. האם לא יתחרט על כל אשר אסר בו את נפשו? ובחרטה זאת הלא יוסיף להתרחק מן העניין ה-לוהי שאליו ביקש להתקרב.

שמונה קבצים א, רלט

להאמין ולקיים, זאת היא הסגולה המיוחדת של כנסת ישראל, האמונה היא היסוד העיקרי אבל אינה מתבססת, ואינה גורמת אל מגמתה כי אם בצירוף המעשה, וכדי להאמין במה שיש אפשרות לקיים צריכים משקל, זהו משקל התורה, האוחזת במשפט, לפי כוח האדם. הנוצרות אומרת "להאמין", אבל אינה יכולה לקיים, על כן אומרת היא שיותן לחי שני למכה האחת, מובן שבקהל⁷ אפשר רק להאמין שמידה זו היא נשגבה, אבל לא לקיים. ותורת אמת, היא יוצאת משקל הקודש, שהיא אמת במעשה כמו במחשבה, עושר האמונה היא אמונה שהיא גם מעשית. "שכן ארץ ורעה אמונה".

שמונה קבצים ז, מה

העולם צריך שיכיר, כי לא בהגה אחד, באמרת אמונה מתוארה לבדה, די לאדם לעוף לגן עדן, וכל אוצר הרעה, הרצח והתעוב, הספון בכל חדרי רוחו, בדמו ובבשרו, יכול להישאר בעינו, וממילא הלא איננו צריך צירוף ולימוד, ריכוז ועלייה, "לית דעתיר מחזירא", מזונותיו, גם הרוחנים מצויים לו בכל זמן ובכל מקום, "ודמיין מיעיה לבני אינשי"... סגולת הקודש אינה סגולה זולה, שיכולה להינטל בכל ידיים מסואבות, כי אם סגולה העולה בעמל נורא במסירת נפש קבועה, וע"י זכות נחלת קודש של אבות לבנים נושאי עולם באהבה ושומרים דרך ה' בכל עוז. אז יוסרו פני הלוט מעל כל העמים והמסכה הנסוכה על הגויים, ואותה הוותרנות של המינות תוכר כמו שהיא בתור מטבע פסולה, המסמאה את העיניים ומטמאה את הנפשות, מרבה רצח ודם וכל תועבה. "ה' עוזי ומעוזי ומנוסי ביום צרה, אליך גוים יבואו מאפסי ארץ, ויאמרו: "אך שקר נחלו אבותינו הבל ואין במ מעיל", "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא, והאלילים כליל יחלוף", "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

שמונה קבצים ב, רפו⁸

יתר התנחומין - הם תבליו, לחיזוק התשובה והסברת ערכה. אבל השיקוע בתוך התנחומים עד כדי רישול של הסדרת ערכי חיים מקודשים, עד כדי טמיעה ביוון מצולת החטא, "ואומר ניצלתי", זאת היא דרך המוות של עבודה זרה הוותרנית, האומרת: "הביאו לבוקר

⁷ כאן רומז הרב שכל הדרכות המוסר של הנוצרים קיימים בישראל כהדרכה ליחידי סגולה, שהגיעו למדרגה זו וגם אין הנהגתם כיחידים פוגמת במלחמה על הרשעה הכללית. ואין זה מתאים וטוב להדרכה של האומות. והרחיב בעניין זה הרב אליהו בן אמוזג בספר מוסר נוצרי ומוסר יהודי.
⁸ סנהדרין מג: "תנו רבנן: חמשה תלמידים היו לו לישו הנוצרי, מתאי, נקאי נצר ובוני ותודה. אתיוה למתי, אמר להו: מתי יהרג? הכתיב: "מתי אבוא ואראה פני -לוהים!" אמרו לו: אין, מתי יהרג דכתיב: "מתי ימות ואבד שמו"... אתיוה לתודה, אמר: תודה יהרג? הכתיב: "מזמור לתודה!" אמרו לו: אין, תודה יהרג, דכתיב: "זבח תודה יכבדנני". אמר רבי יהושע בן לוי: כל הזובח את יצרו ומתודה עליו, מעלה עליו הכתוב כאילו כיבדו להקדוש ברוך הוא בשני עולמים, העולם הזה והעולם הבא, דכתיב: "זבח תודה יכבדנני".

שמונה קבצים ה, ז-סח: "זביחת היצר הוא הניגוד המוחלט למינות. היצר נזבח ונאפס, לא בורחים ממנו ומתכנסים בתוך הציור הרוחני, מסתלקים מן הרשות של הרע, שנחשב בטעות לרשות בפני עצמו בעל שליטה מיוחדת. הודאה בעבודה זרה זו עוקרת את האדם ואת העולם - מיסוד העולם. לא מספיק כלל מה שישנא את הרע באמירה והתרגשות. אחרי ההודאה במציאות שליטתו, כבר הוא אחוז ברשתו. והרע העולמי נוח לו לוותר על הכל, להניח להיות מחרף ומגדף אותו, טופל עליו כל תיעוב, ובלבד שיודה בשלטונו. אבל האמת העליונה יודעת שאין עוד, אמת מלכנו ואפס זולתו. היצר

כל הזכויות שמורות ©

דף מקורות

זבחיכם, לשלושת ימים מעשרותיכם וקטר מחמץ תודה", המתודה העוזבת את האמת והמשפט והולכת אחרי לבבה, זו מינות, הגוררת אחריה כל רצח וכל זימה, למרות שהיא תמיד פושטת טלפיה ואומרת: "ראו שאני טהורה", והיא מלאה תנחומין של הבל, שאי אפשר להם לעמוד בעולם, של שקר שאין לו רגלים. "כי נופת תטפנה שפתי זרה וחלק משמן חכה. ואחריתה מרה כלענה וחדה כחרב פיות". הפירות של הדעות והמידות של אותם המתחנכים בתרבותה, הם מעידים על עצמיות פנימיותה...

להתעורר להעיר לב עמים רבים, להפוך להם שפה ברורה לקרא בשם ה' - להי ישראל, ברוח ה', רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת ה'. לא רוח זר, רוח טיפשות וחולשה, רוח סכלות והפקרות מוסרית, התומך אשיותיו השקריות על יסוד הוויתור, שהוא בוז וקלסה לכל מנהיג ושופט צדק, שרק "חסד לאומים" כזה הוא מקור נפתח לכל אכזריות ונבלה, "יבא - להינו ואל יחרש אש לפניו תאכל וסביביו נשערה מאד, יקרא אל השמים מעל, ואל הארץ לדין עמו. אספו לי חסידי כורתי כריתי עלי זבח". "כי - להי משפט ה', אשרי כל חוכי לו", "ואכרתה לכם ברית עולם חסדי דוד הנאמנים, הן עד לאומים נתתיו נגיד ומצווה לאומים. הן גוי לא תדע תקרא, וגוי לא ידעוך אליך ירוצו, למען ה' - להיך ולקדוש ישראל כי פארך".

כוזרי א, קא-קג

אמר החבר: לא קרא משה אל תורתו כי אם את עמו, אנשי לשונו... אמר הכוזרי: ומדוע לא נתנה התורה כהיישרה לכל בני האדם וכי לא היה זה ראוי יותר לחכמה ה-לוהית?

אמר החבר: וכי לא היה ראוי יותר כי יהיו כל בעלי החיים מדברים? אם כך אתה אומר שכחת מה שהקדמתי לך על הירושה בקרב צאצאי אדם הראשון! בראשונה אמרתי חל העניין ה-לוהי על יחיד בכל משפחה, שהיה גרעין האחים וסגולת האב. הוא שהיה מקבל האור ההוא וכל האחרים לא היו כי אם כקליפות ולא קיבלו אותו האור. עד שבאו בני יעקב שכולם היו סגולה וגרעין, ונבדלו משאר בני אדם בתכונות -לוהיות שעשאו כאילו לבני מין אחר, מלאכי...

שם ב, מד: ועל ידי זיכוכנו אנו - ידבק העניין ה-לוהי בעולם. (ועיין עוד ד, כג)

שמונה קבצים ז, מה

לקדש את הרצון, את החיים, את העולם הגס ואת הפנימיות המהותית ע"י כל אותו הסדר המוכן לכך בעצת ה' הגדולה, שיסודה הוקבע בישראל, בגוי קדוש, ומהסתעפיותיה יוכלו עמים רבים לינק, כל אומה לפי תוכנה, לפי מוסרה והכנתה הטבעית, ההיסטורית והגזעית, לפי השכלתה ומצבה הגיאוגרפי והכלכלי, וכל התכנים החברתיים והאישיים שלה המצטרפים לזה, לא זאת היא מגמתה. הקינות עשתה באדם את מעשה המפעל הקרחי בישראל. הקריאה של "כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'" היתה קריאה לועגת לכל תוכן הקודש ולכל הרוממות וההכנה התוכית, הדרושה להיעשות עד שיהיה הקודש מבוסס בחיים באמת, שיהיה מובטח מכל פגם וסאוב, שלא יהפך לרוועץ ולצרה היותר גדולה של העולם. על כן הוכרח הדבר שירד חיים שאולה, להיאבד מתוך הקהל ולהיות לעולם לאות לבני מרי, שלא יהיו עוד כקרח וכעדתו. הקריאה אל כל העמים, השקועים בכל רפש הטומאה, בכל מעמקי הרשע והבערות, בתהומות החושך היותר מחרידות: "הנכם כולכם קדושים, כולכם בניו לה', אין הפרש בין עם לעם, אין עם קדוש ונבחר בעולם, כל האדם הוא קדוש בשווה". - זאת היא הקרחות האנושית, שהיא הקינות החדשה שממנה סובל האדם, שממנה "נוע תנוע ארץ כשיכור והתנוודדה כמלונה, וכבד עליה פשעה ונפלה ולא תוסיף קום", עד אשר יפוח היום ויפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי האדמה על האדמה. הבצור המרומי וההרקעה לשחקים, שהמינות מתיימרת בהם, מוכרחים ליפול ולהיעקר מיסודם.

נזבת, וסופו להישחט ולהיאבד מן העולם, ורוח הטומאה אעביר מן הארץ. והעולמות כולם, העולם הבא והעולם הזה, יחד כולם לכבודו נבראו. וכל הזובח את יצרו ומתוודה עליו, כאילו כיבדו להקב"ה בשני עולמים, שנאמר "זובח תודה יכבדנני". סמוכה היא לתשובת המינות המבוטאה בהגדה הסנהדרית "אין, תודה יהרג, שנאמר: "זובח תודה יכבדנני".

... הרשעה המינית המנתקת את הרע מן הטוב ניתוק מופקר, המפרדת את ארץ מן השמים, מסלקת את הברכה מן העולם... וכל הקרבנות בטלים ותודה לעולם אינה בטלה, וחמץ יגבל בה, להודיע ולהיוודע שאין עוד, ואין אחרית לרע, כי הכל יוחזר לשורשו, והכל יזוקק בזה הטוב, כי הכל דבר ה' הוא...

כל הזכויות שמורות ©

שמונה קבצים ה, קמט⁹

המינות מתאמצת לקרוע את העולם, לפרוק עול המעשה. עבודה זרה וותרנית היא: "הביאו לבוקר זבחכם לשלשת ימים מעשרותיכם וקטר מחמץ תודה", חשבה בגאות זדונה לספוג מן הקודש, רק אורח הרעיון והרגש, וזהו הכל רק לתועלתה ולאהבת עצמה, אין לה שום הכרה בכבוד שמים ובתוכן של עבודה-להית, אבל מתאוה היא לאותה המנוחה והשלווה שהביטחון והאמונה נותנים, אבל לסייג את החיים במעשה אינה חפצה. אחוזה היא יותר מדאי בהגסות הגופנית ואינה יכולה לוותר עליה. ע"כ שתה בשמים פיה ולשונה תהלך בארץ, לחפות דברים אשר לא כן על ה'. הסליחה והתשובה שלה נעשית בסיס לדבר האסור ולזוהמת החיים, אין בה אותה הטהרה וההגדרה של מניעת "אחטא ואשוב, אחטא ויום הכפורים מכפר", שבאופן זה באה התשובה להעלות את החיים בטהרת אמת, להחיות את העולם, ולבנותו בתואר מעלה לעשות את הטוב ואת הישר, בכל אומץ, ולסור ממוקשי רע בכל עז ותעצומות מלחמה. והתשובה בעומק אמונת סליחתה היא סוללת את דרך האורה, ומגשמת את המטרה של טהרת החיים בפועל. לא כן הוא באותה באר צרה נכרייה, הסליחה היא לה מטרה. בשביל הסרת העוול הנשאר עדיין בעומק הרוח, מאין יכולת לאטום את הלב לגמרי כדי להינצל ממוסר הכליות ומכאוביו, והמטרה היא להוסיף חטא על פשע, זהו ארס טמון בעומק הצחנה של קליפה קשה זו, שהרבתה מאוד להסתירו, ולזייף את קלא אילן זה בתור תכלת הדומה לים ולרקיע ולכסא הכבוד. ועתיד הוא עשו הרשע להתלבש בטלית ולבא לשבת אצל יעקב בג"ע והקב"ה אומר לו "גם אם תגביה כנשר ואם בין כוכבים שים קינך משם אוריך אמר ה'". "וישראל עושה חיל". וידו נטויה במלחמת מגן פנימית מול איש צר ואויב, עד אשר יראו גויים כי הם זרע ברך ה', וברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אותו.

⁹ שבת קטז: - זה גם מה שמכריע מה מוסיפים ומה גורעים: "אימא שלום דביתהו דרבי אליעזר אחתיה דרבן גמליאל הואי. הוה ההוא פילוסופא בשבבותיה דהוה שקיל שמא דלא מקבל שוחדא. בעו לאחוכי ביה; אעיילא ליה שרגא דדהבא, ואזול לקמיה, אמרה ליה: בעינא דניפלגי לי בנכסי דבי נשי. אמר להו: פלוגו. אמר ליה כתיב לן: במקום ברא ברתא לא תירות. אמר ליה: מן יומא דגליתון מארעכון איתנטלית אורייתא דמשה, ואיתיהבת עוון גליון, וכתיב ביה: ברא וברתא כחדא ירתון. למחר הדר עייל ליה איהו חמרא לובא. אמר להו: שפילית לסיפיה דעוון גליון וכתב ביה: אנא לא למיפחת מן אורייתא דמשה אתיתי ולא לאוספי על אורייתא דמשה אתיתי. וכתיב ביה: במקום ברא ברתא לא תירות. אמרה ליה: נהור נהוריק כשרגא! אמר ליה רבן גמליאל: אתא חמרא ובטש לשרגא."

